

Lausunto

28.05.2026

Asia: VN/35729/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi sosiaalihuoltolain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta

Taustatiedot lausunnonantajalta

Edustan

Ammatillinen järjestö tai edunvalvoja

Lausunnonantajan lausunto

1 Onko ehdotus kokonaisuudessaan kannatettava?

Ei

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Ehdotuksessa on kannatettavia osia, kuten vastaavasta sosiaalityöntekijästä säättäminen. Sitäkin säännöstä tulisi korjata vastuun kantamisen mahdollistamiseksi myöhemmin esitettävällä tavalla. Muutoin esitystä on tehty niin vahvasti säästötavoittein, että kokonaisuuden arviointi on haastavaa.

2 Vastaavatko ehdotukset esityksen tavoitteita?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti esityksen tavoitteista?

-

3 Lausuntopalaute luvusta 1, onko erityistä tukea tarvitsevaa asiakasta koskeva pykäläesitys 5 a § kannatettava?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

-

4 Lausuntopalaute luvusta 2, onko erillinen hyvinvoinnin edistämistä koskeva 10 a § kannatettava?

Osittain kyllä

Perustelut tiiviisti esityksen kannatettavuudesta?

Kun laista poistetaan oleellisia hyvinvoinnin edistämisen tehtäviä, on hyvä, että asiasta säädetään edes yleisellä tasolla. Muutoin sen toteuttamiseen, vaikka sinällään kuuluukin osaksi sosiaalihuoltoa, ei rahoitusta myönnetä, eikä näin tehtävään ole voimavaroja hyvinvointialueilla ohjattavaksi.

5 Lausuntopalaute luvusta 3 - sosiaalityö ja sosiaaliohjaus: Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Ei

Perustelut tiiviisti?

Käytetyt käsitteet kaikkiaan ovat epäselvät erityisesti vaikutuksiltaan ja asiakkaiden oikeuksien toteutumisen kannalta. Neuvonta, ohjaus, ammatillinen asiantuntijatyö, sosiaalityö, sosiaaliohjaus, tuki, erityinen tuki, palvelu.

Osasta tukimuotoja tulee tehdä valituskelpoinen hallintopäätös. Esityksestä jää epäselväksi, miten myönnetään muuta sosiaalihuoltoa ja kuinka valvotaan sitä sosiaalihuoltoa, josta ei voi valittaa hallinto-oikeuteen?

Normitus ei avaudu lainkäyttäjälle ja aiheuttaa sosiaalihuollon saajalle ja käyttäjälle vaikeuksia ymmärtää mihin on oikeutettu.

6 Lausuntopalaute luvusta 3 - lapsiperhepalvelu: Onko ehdotus uudesta lapsiperhepalvelusta ja siihen sisältyvästä taloudellisesta tuesta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Ei

Perustelut tiiviisti?

Vähennettäessä hyvinvointialueiden tiettyjen palvelujen lakisääteisiä järjestämisvelvoitteita, vähennetään samalla rahoituksen perusteita. Ei auta, että perustelumuihostiossa muutosta perustellaan hyvinvointialueiden joustavampien toimintamahdollisuuksien edistämällä. Hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyys arvioidaan lakisääteisten velvoitteiden minimitason tavoittamisella. Mikäli minimitaso ei alitu, ei lisärahoitusta ole mahdollisuutta saada. Mitä epätarkemmin velvoitteet on säädetty, sitä heikommat ovat hyvinvointialueiden mahdollisuudet laadukkaiden palvelujen riittävään rahoitukseen ja toteuttamiseen.

7 Lausuntopalaute luvusta 3 - Onko ehdotus uudesta työikäisten toimintakyvyn ja osallisuuden tuen palvelusta selkeä ja toteutettavissa oleva?

Ei

Perustelut tiiviisti?

ks edellinen vastaus

8 Muu lausuntopalaute lukuun 3?

Sosiaalipalvelujen myöntämisen kriteerit ehdotetaan säädettäväksi (14§) äärimmäisen tiukoiksi. Tuen tarpeisiin tulee vastatata aina ensisijaisesti ilman palveluja. Niitä voidaan myöntää, jos

ammattillinen asiantuntijatyö ei sovi tai riitä ja lisäksi mikään muu ratkaisu ei ole kohtuudella mahdollinen. Siis palvelua ei saa myöntää vaikka ammatillinen asiantuntijatyö ei sovi tai riitä, mutta jostain löytyy joku muu konsti. Esimerkkinä muista konsteista on eduskunnassa käsittelyssä oleva ehdotus sosiaalihuoltolain muuttamisesta teknologisten ratkaisujen ja teknisen valvonnan osalta. Tässä yhteydessä tulee pohtia ehdotettujen uusien 47§ ja 48§ suhde tässä ehdotettavaan 14§.

Eriytynen kysymys on, kuinka asiakkaan oikeuksien toteutumista valvotaan, kun valituskelpoista hallintopäätöstä ei ajatella tehtävän tilanteessa, jossa joku muu keino kuin palvelu on tarjolla.

Ehdotettu 17§ 2 mom on muotoiltu niin, että työkäinen, jolle tuen tarpeeseen on ensisijaisesti vastattu työvoimaviranomaisen palveluilla, ei voi myöhemminkään saada sosiaalihuoltolain mukaan toimintakyvyn ja osallisuuden tukea, vaikka työvoimaviranomaisen palveluista ei olisi tarpeellista tukea onnistuttu toteuttamaan. Mikäli on tarkoitus sulkea tuen tarvisija myöhemmin näiden palvelujen ulkopuolelle, on momentti muotoiltu hyvin.

9 Lausuntopalaute sosiaalihuollon toteuttamisen alkuvaiheessa: neuvonta ja ohjaus, vireilletulo ja sosiaalihuollon asiakkuus, yhteyden saaminen sosiaalihuoltoon ja tuen tarpeen arviointi (luvut 2 ja 4) Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Ei

Perustelut tiiviisti?

Ehdotetun 34§ 1 mom mukaan sosiaalihuoltoasia tulee vireille asiakkaan tai muun tahon yhteydenotosta. 35c§ 1mom mukaan yhteys on saatava viipymättä ohjauksen ja neuvonnan saamiseksi tai asian vireille saamiseksi. On siis epäselvää, tuleeko asia vireille yhteydenotosta vai vasta jos ohjaus ja neuvonta ei ole riittäneet asian ratkaisemiseksi? 35c§ 2mom mukaan henkilöllä on oikeus keskusteluun 7 arkipäivän sisällä. Eikö siinäkin vaiheessa ole vielä kyse asiakkuudesta tai asian vireille tulosta? Saman momentin mukaan, mikäli asia on tullut yhteydenotosta vireille ja asiakkuus alkanut, on oikeutettu keskusteluun vain, mikäli elämäntilanteessa on merkittävä muutos, paitsi jos keskustelun järjestäminen on ilmeisen tarpeetonta. Ehdotukset eivät ole selkeitä.

10 Lausuntopalaute luvusta 4 – asiakassuunnitelma ja omatyöntekijä? Ovatko ehdotukset selkeitä ja toteutettavissa olevia?

Ei

Perustelut tiiviisti?

Asiakassuunnitelmasta, jossa määritetään tavoitteet ja keinot tuen tarpeisiin vastaamiseksi, on säädetty niin, että vain sitä edellyttävissä tilanteissa se olisi laadittava. Muotoilu on tehty niin, että pääsääntöisesti sellaista ei ajatella edellyttävän. Mikäli haluttaisiin säätää niin, että hyödyttömissä tilanteissa sitä ei tarvitsisi laatia, tulisi asia säätää niin päin.

11 Lausuntopalaute luvusta 4 - erityistä tukea tarvitsevan lapsen sosiaalityöntekijän asiakasmitoitus. Onko ehdotus selkeä ja toteutettavissa oleva?

-

Perustelut tiiviisti?

-

12 Muu lausuntopalaute lukuun 4?

Uusi 40a§ ilmoituksesta terveydenhuoltoon on laadittu tavalla, jonka perusteella ilmeisesti ajatellaan terveydenhuollossa ryhdyttävän toimenpiteisiin terveydenhuollon antamiseksi henkilölle, kun joku asiasta ilmoittaa. Näin ei kuitenkaan käytännössä toimita. Yleisvaarallista tartuntatauti sairastavan tai mahdollisesti vastentahtoista psykiatrista hoitoa edellyttävän henkilön tutkimuksiin ja hoitoon toimittamisen järjestelyt ovat mahdollisia terveydenhuollon päätöksin. Muissa tapauksissa asiointi on henkilön itsensä lähtökohdista toteutettavaa.

Toimivampaa olisi säätää sosiaalihuollolle velvoite ohjata, neuvoa tai tukea asiakasta ottamaan yhteys terveydenhuoltoon tutkimusten tai hoidon tarpeen selvittämistä varten. Poikkeuksena toki asiakkaat, jotka toimintakykynsä puutteellisuuden vuoksi eivät kykene asiaansa hoitamaan. Tällöin asiakas on toimitettava hoitoon.

13 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalityöntekijän erityiset tehtävät. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Ei

Perustelut tiiviisti?

Pykälässä ja perustelumuiotiossa jää epäselväksi onko tarkoitus, että sosiaalityöntekijät huolehtivat vain säädetyistä erityisistä tehtävistä vai myös muista tehtävistä.

14 Lausuntopalaute luvusta 5 - sosiaalihuollosta vastaava viranhaltija. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Osittain ei

Perustelut tiiviisti?

On erittäin kannatettavaa ja tärkeää, että hyvinvointialueella jatkossa olisi sosiaalihuollosta vastaava viranhaltija. Olisi kuitenkin tärkeää ottaa opiksi terveydenhuoltolain 57§ mukaisen vastaavan lääkärin säädöksen riittämättömyys vastuun kantamiseen hyvinvointialueilla. 57§ ollaan päivittämässä selkeämmin johtamista korostavaksi.

Hyvinvointialueiden vastaavien lääkäreiden kokemusten perusteella vastaavan sosiaalityöntekijän johtovastuu tulisi määrätä samaan tapaan kuin vastaavan lääkärin päivitettävänä oleva säädös on ehdotettu. Sosiaalihuollon toimintakokonaisuuden lainmukaisuudesta, laadusta ja asiakasturvallisuudesta sekä häiriötilanteisiin varautumisesta ei vastaava viranhaltija kykene vastaamaan, jos hänen tehtävänsä on johtaa vain sosiaalihuollon sisällöllistä kehittämistä. Johtamistehtävä tulisi kirjata ”johtaa, ohjaa ja valvoo sosiaalihuollon sisällöllistä kokonaisuutta”.

15 Lausuntopalaute sosiaalihuollon asiakastietojen kirjaamisesta. Onko ehdotus selkeä ja toteuttavissa oleva?

Ei

Perustelut tiiviisti?

Muutoksella tarpeellisten ja riittävien tietojen kirjaamisveloitteesta olennaisten ja riittävien tietojen kirjaamiseen, haetaan kirjaamisveloitteen selkeyttämistä ja keventämistä.

Pykäläkohtaisissa perusteluissa kerrotaan kuitenkin, että olennaisten tietojen kirjaaminen sisältää myös tarpeelliset tiedot, joten looginen tulkinta on, että olennaisilla tiedoilla tarkoitetaan jotain enemmän kuin tarpeellisilla tiedoilla. Ei vähemmän.

Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä annetun lain 17 § koskee myös terveydenhuollon asiakaskirjoja ja ehdotettu muutos tarkoittaa sitä, että myös potilaan hoidon turvaamiseksi tarpeellisten tietojen sijasta olisi jatkossa kirjattava olennaiset tiedot. Muutosta ei ole pohdittu muistiossa terveydenhuollon osalta mitenkään eikä sitä voi mitenkään pitää perusteltuna tai järkevänä muutoksena.

Lisäksi on huomioitava, että 17§ koskee siis sosiaalihuollon palveluista tehtäviä kirjauksia ja mikäli lain muutosehdotuksilla tarkoitetaan, että muista tukimuodoista ei tarvitsisi kirjata mitään, tulisi asia avata yksiselitteisen selkeästi. Tällä tavoin perusteltuna pykälän muutos vaarantaa myös sosiaalihuollon asiakkaiden aseman.

16 Lausuntopalaute asiakasmaksuihin ehdotetuista muutoksista?

Hallitusohjelman mukaan julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuja korotetaan maltillisesti niin, ettei ne haittaa hoitoon hakeutumista. Nämä ehdotetut korotukset lienevät sellaisia, ettei niiden vuoksi palveluiden piiriin hakeutumista ratkaista. Korotusten vaikutuksia ei kuitenkaan ole arvioitu osana asiakasmaksujen korotusten kokonaisuutta.

17 Lausuntopalaute muista säädösmuutosehdotuksista?

Sosiaalipäivystyksen irrottaminen sairaaloiden yhteispäivystyksistä on perusteltu ratkaisuihin. Päivystysten integraatio ei ole tuonut odotettua hyötyä yhteisten asiakasryhmien asioiden hoitoon. Ratkaisu kuitenkin mahdollistaa fyysisen yhteyden siellä, missä ratkaisu on koettu toimivaksi.

18 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten taloudellisista vaikutuksista?

Ei

Perustelut tiiviisti?

Säädökset ovat kustannusvaikutusten kannalta liian epämääräisesti säädetty. Niiden vaikutusta ei pysty arvioimaan mitenkään. Erityisesti on huomioitava vaikutus hyvinvointialueiden lakisääteisen minimitaso lakisääteisyyden arviointiin ja sen myötä hyvinvointialueiden mahdollisuuteen todentaa lakisääteisten veloitteiden uhkaa riittämättömän rahoituksen perusteella.

19 Antaako esitysluonnos riittävän ja oikean kuvan lakiehdotusten muista vaikutuksista ja yhteisvaikutuksista?

Ei kantaa

Perustelut tiiviisti?

-

Mattila Jukka
Suomen Lääkäriliitto - Finlands Läkarförbund